

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma- uudistuksen seuranta

25.1.2019

Lähtökohdat ja tarkoitus

- Seurannan tarkoituksena on selvittää uudistuksen tavoitteiden ja perusteiden linjausten toteutumista paikallisissa opetussuunnitelmissa
- Seuranta on OPH:n toteuttamaa itsearviointia ja jatkuvaa opetussuunnitelman perusteiden kehittämistä
- Opetussuunnitelmaprosesseja koskevia tietoja sekä opetuksen järjestäjien käsityksiä on selvitetty kyselyin
- Perusteiden linjausten toteutumista on tarkasteltu paikallisista opetussuunnitelmista (otos 70 kpl/perusopetus ja 56 kpl/esiopetus)
- Seurannan toteutus ajoittuu vuosiin 2015-2018

Tavoitteena selvittää

- Miten opetussuunnitelmauudistus onnistui prosessina?
 - Perusteiden laadinta sekä paikalliset laadintaprosessit
- Miten perusteiden linjaukset näkyvät paikallisissa opetussuunnitelmissa?
 - Tarkasteluun keskeisimmät osa-alueet
- Millaisia ovat opetussuunnitelman laatimiseen, käyttöönottoon ja opetuksen järjestämiseen liittyvät paikalliset ratkaisut
 - Mm. tuntijako, kieliohjelma, valinnaiset aineet
- Opetuksen järjestäjien käsitykset ja mielipiteet perusteista ja uudistuksesta

Opetuksen järjestäjille toteutettu kysely

Kysely opetuksen järjestäjille

- Opetuksen järjestäjille toteutetun kyselyn tarkoituksena oli kerätä esi- ja perusopetuksen järjestäjiltä palautetta uudistusprosessin toteuttamisesta. Opetuksen järjestäjillä oli mahdollisuus antaa myös kehittämissuhteita tulevia perusteprosesseja ajatellen
- Kysely toteutettiin kesän ja alkusyksyn 2016 aikana sähköisellä kyselyohjelmalla
- Kysymykset koskivat
 - opetussuunnitelmauudistuksen tavoitteita ja taustoja
 - perusteiden valmisteluprosessia
 - opetussuunnitelman perusteita
 - paikallista opetussuunnitelmatyötä
 - kokonaisarviota opetussuunnitelmauudistuksesta
 - tulevaisuuden näkökulmia

Vastaajat

- Vastaajia oli yhteensä 200. Kysely lähetettiin 376 opetuksen järjestäjälle, joten vastausprosentti on 53 %
- Vastanneista opetuksen järjestäjistä kuntia, kaupunkeja tai valtion oppilaitoksia oli 167, yksityisiä opetuksen järjestäjiä (kuten säätiöitä tms.) 18 ja yliopiston harjoittelukouluja 5
- Vastauksia tuli kattavasti eri puolelta Suomea, sekä isoista että pienistä kunnista
- Ruotsinkielisiä vastaajia oli 20
- Kyselyn vastaamiseen oli 106 tapauksessa osallistunut vastaaja yksin, 52 tapauksessa opetuksen järjestäjän nimeämä ryhmä, 9 tapauksessa joku muu taho tai ryhmä ja 24 tapauksessa joku muu
- Vastaajista asemaltaan ops-prosessissa 112 oli esi- ja perusopetuksesta vastaavia virkamiehiä, 54 Ops-koordinaattoreita, 46 Ops-työryhmän jäseniä sekä 25 muita kuten sivistystoimenjohtajia, rehtoreita ja varhaiskasvatuspäälliköitä

Opetussuunnitelmaudistuksen tavoitteet ja taustat

Arvioi opetussuunnitelmaudistuksen tavoitteita seuraavien väittämien avulla.	Keskiarvo	Keskihajonta
Muutoksen tarve perusteltiin selkeästi.	3,4	0,7
Uudistuksen tavoitteet välittyivät paikalliseen työhön riittävän selkeästi.	3,3	0,6
Uudistuksen tavoitteet vastasivat paikalliseen uudistustarpeeseen.	3,2	0,6

(4=täysin samaa mieltä, 1=täysin eri mieltä)

- Kaiken kaikkiaan väitteiden kanssa oltiin melko samaa mieltä. Opetuksen järjestäjien mielestä muutoksen tarve perusteltiin selkeästi. Osittain samaa mieltä oltiin siitä, että uudistuksen tavoitteet välittyivät paikalliseen työhön riittävästi ja siitä että uudistuksen tavoitteet vastasivat paikalliseen uudistustarpeeseen.

Opetuksen järjestäjien näkemyksiä uudistuksen tavoitteista

- Uudistus hyvä ja ajankohtainen
- Tavoitteet hyviä, selkeitä ja oikeansuuntaisia
- Haasteena toteuttaa uudistuksen tavoitteet käytännössä
- Toimintakulttuurin kehittämiseen panostaminen perusteissa hyvä asia
- Kaikille tavoitteissa ei mitään mullistavaa tai uutta, vaan monessa kunnassa koulujen toimintakulttuuri on jo jonkin aikaa ollut uusien perusteiden toimintakulttuurin mukainen

Opetuksen järjestäjien näkemyksiä valmisteluprosessista

- Osallistavuus ja eri työryhmien työskentely, palautteen kerääminen sekä kunnan sisäinen ja kuntien välinen yhteistyö saivat kiitosta
- Vastauksissa mainittiin hyvin moneen kertaan koulutusten ja tukimateriaalin puute
- Vastaajien mielestä koulutukset olivat kalliita, ne olivat pienille kunnille monesti liian kaukana ja ne järjestettiin liian myöhään
- OPS2016-sivuston tiekartta ja videot hyödyllisiä mutta sekä OPS2016-sivustoa että tukimateriaalia olisi voitu päivittää useammin
- Verkkotyökalut (ePerusteet) eivät toimineet ja valmistuivat liian myöhään prosessiin nähden

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Arvioi Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita seuraavien väittämien avulla.	Keskiarvo	Keskihajonta
Opetuksen järjestäjää velvoittavat määräykset käyvät selkeästi ilmi perusteista.	3,5	0,6
Perusteasiakirjan rakenne on selkeä.	3,5	0,6
Perusteiden linjaukset ja painotukset ovat oikeita.	3,5	0,6
Perusteiden ohjeet paikallisesti päätettävistä asioista tukevat opetussuunnitelman laadintaa.	3,5	0,6
Laaja-alainen osaaminen on kuvattu selkeästi.	3,4	0,6
Perusteasiakirja on kielellisesti sujuva.	3,4	0,7
Esiopetuksen oppimiskokonaisuuksien yhteiset tavoitteet on kuvattu riittävän konkreettisesti.	3,3	0,6
Perusteet tukevat entistä paremmin käytännön opetustyötä ja sen kehittämistä.	3,3	0,6
Perusteiden tarkuustaso on sopiva.	3,3	0,7
Sähköinen ePerusteet-palvelu helpottaa opetussuunnitelman perusteiden käyttöä.	2,6	1,0
ePerusteiden Ops-työkalu on toimiva työväline paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa.	2,3	1,0

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

- Opetuksen järjestäjien mielestä opetuksen järjestäjää velvoittavat määräykset käyvät selkeästi ilmi esiopetuksen ops-perusteista, perusteasiakirjan rakenne on selkeä, perusteiden linjaukset ja painotukset ovat oikeita, perusteiden ohjeet paikallisesti päätettävistä asioista tukevat opetussuunnitelman laadintaa, laaja-alainen osaaminen on selkeästi kuvattu ja perusteasiakirja on kielellisesti sujuva
- Opetuksen järjestäjät olivat melko samaa mieltä myös esiopetuksen oppimiskokonaisuuksien yhteisten tavoitteiden riittävän konkreettisesta kuvaamisesta, perusteiden sopivasta tarkkuustasosta sekä siitä, että perusteet entistä paremmin tukevat käytännön opetustyötä ja sen kehittämistä
- Sen sijaan opetuksen järjestäjät eivät suuressa määrin kokeneet, että sähköinen ePerusteet-palvelu olisi helpottanut opetussuunnitelman perusteiden käyttöä tai että ePerusteiden sähköinen Ops-työkalu olisi ollut toimiva työväline paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa.

Selkeimmin paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadintaa ohjaavat osa-alueet

- Vastaajien mielestä selkeimmin esiopetuksen perusteissa paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ohjaavat osa-alueet olivat:
 - Yleinen osa
 - luku 5 – Lapsen kasvun ja oppimisen tuki
 - luku 3 – Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri
 - luku 2 – Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
 - luku 2.5 - Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa
 - luku 4 – Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet sekä
 - luku 6 – Oppilashuolto

Paikallisessa esiopetuksen opetussuunnitelmatyössä vaikeimmin sovellettavat kohdat

- Vastaajien mielestä vaikeimpina paikallisessa opetussuunnitelmatyössä sovellettavia kohtia ovat:
 - Arviointi (9 mainintaa)
 - Luku 6 – Oppilashuolto (9 mainintaa)
 - TVT-osaaminen (4 mainintaa) sekä
 - Laaja-alainen osaaminen (5 mainintaa)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet tuotoksena

- Yleisesti ottaen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet saivat runsaasti myönteistä palautetta
- Asiakirja on selkeä, konkreettinen ja kattava mutta tiivis
- Tekstiä ilo lukea
- Esiopetuksen perusteet ohjaavat hyvin paikallista opetussuunnitelmatyötä
- Esiopetuksen perusteissa onnistuttu erinomaisesti ja paremmin kuin perusopetuksen perusteissa
- ePerusteet-palvelu ei ollut valmis eikä toimiva

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Arvioi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita seuraavien väittämien avulla	Keskiarvo	Keskihajonta
Laaja-alainen osaaminen on kuvattu selkeästi.	3,4	0,7
Perusteiden linjaukset ja painotukset ovat oikeita.	3,4	0,6
Opetuksen järjestäjää velvoittavat määräykset käyvät selkeästi ilmi perusteista.	3,4	0,7
Perusteiden ohjeet paikallisesti päätettävistä asioista tukevat opetussuunnitelman laadintaa.	3,3	0,6
Monialaiset oppimiskokonaisuudet on kuvattu siten, että ne tukevat opetuksen eheyttämistä.	3,3	0,7
Perusteasiakirjan rakenne on selkeä.	3,3	0,7
Perusteasiakirja on kielellisesti sujuva.	3,3	0,8
Perusteet tukevat entistä paremmin käytännön opetustyötä ja sen kehittämistä.	3,2	0,7

- Opetuksen järjestäjien mielestä laaja-alainen osaaminen on kuvattu melko selkeästi, perusteiden painotukset ja linjaukset ovat melko lailla oikeita ja opetuksen järjestäjää velvoittavat määräykset käyvät melko selkeästi ilmi perusteista.
- Melko lailla samaa mieltä opetuksen järjestäjät olivat myös siitä, että perusteiden ohjeet paikallisesti päätettävistä asioista tukevat opetussuunnitelman laadintaa ja siitä että monialaiset oppimiskokonaisuudet on kuvattu siten, että ne tukevat opetuksen eheyttämistä ja perusteasiakirjan rakenteen selkeydestä ja kielellisestä sujuvuudesta

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Perusopetuksen kuudennen vuosiluokan päätteeksi määriteltyjen arviointikriteerien vaatimustaso on oikein mitoitettu.	3,2	0,6
Perusopetuksen päättöarvioinnin arviointikriteerien vaatimustaso on oikein mitoitettu.	3,2	0,6
Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden yhteys oppiaineiden tavoitteisiin on ymmärrettävä.	3,1	0,7
Perusteiden tarkkuustaso on sopiva.	3,1	0,8
Perusopetuksen oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen kuvaustapa on ymmärrettävä.	3,1	0,7
Sähköinen ePerusteet-palvelu helpottaa opetussuunnitelman perusteiden käyttöä.	2,6	1,0
ePerusteiden Ops-työkalu on toimiva työväline paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa.	2,3	1,0

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

- Osittain samaa mieltä vastaajat olivat perusopetuksen päättöarvioinnin ja perusopetuksen kuudennen vuosiluokan päätteeksi määriteltyjen arviointikriteerien vaatimustason oikeasta mitoituksesta, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden yhteyden ymmärrettävyydestä oppiaineiden tavoitteisiin sekä siitä että perusteet tulevat entistä paremmin käytännön opetustyötä ja sen kehittämistä
- Osin samaa mieltä vastaajat olivat myös kysyttäessä onko perusteiden tarkkuustaso sopiva ja onko perusopetuksen oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen kuvaustapa ymmärrettävä
- Kuten esiopetuksen perusteiden kohdalla, opetuksen järjestäjät olivat johdonmukaisia kysyttäessä sähköisistä työkaluista. Opetuksen järjestäjät eivät kokeneet, että sähköinen ePerusteet-palvelu olisi helpottanut opetussuunnitelman perusteiden käyttöä tai että ePerusteiden sähköinen Ops-työkalu olisi ollut toimiva työväline paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa

Selkeimmin paikallisen perusopetuksen opetussuunnitelman laadintaa ohjaavat osa-alueet

- Vastaajien mielestä selkeimmin esiopetuksen perusteissa paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ohjaavat osa-alueet olivat
 - Yleinen osa (luvut 1-12), josta yksittäisinä mainittiin erityisesti:
 - Luku 1 – Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta
 - Luku 3 – perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
 - Luku 4 – yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri
 - Luku 6 – Oppimisen arviointi
 - Luku 7 – Oppimisen ja koulunkäynnin tuki
 - Luku 8 – Oppilashuolto
 - Laaja-alainen osaaminen
 - Monialaiset oppimiskokonaisuudet
 - Oppiaineiden osuudet

Paikallisessa perusopetuksen opetussuunnitelmatyössä vaikeimmin sovellettavat kohdat

- Vastaajien mielestä vaikeimpia paikallisessa opetussuunnitelmatyössä sovellettavia kohtia ovat :
 - Luku 6 – arviointi
 - Luku 4.4 – monialaiset oppimiskokonaisuudet
 - Luku 3.3 - Laaja-alainen osaaminen
 - Luku 12 – valinnaisuus
 - Oppiainekohtaiset osuudet
 - Vuosiluokkakokonaisuudet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet tuotoksena

- Perusteet paremmat kuin aiemmat ja perusteissa paljon hyvää
- Valtakunnallinen osuus hyvä ja kattava ja perusteet siten yhtenäisyyden ja yhdenvertaisuuden edistäjä
- Perusteiden linjaukset ajankohtaiset ja tavoitteet hyviä
- Kritiikkiä perusteiden sisällölliselle epätasaisuudelle ja keskeneräisyydelle
- Perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien välille selkeämpää linjausta ja päällekkäisyyksien karsimista
- Perusteet liian laajat ja teksti vaikeaselkoista
- ePerusteet valmistui liian myöhään
- ePerusteet kuitenkin (puutteista huolimatta) tärkeä harppaus eteenpäin

Paikallinen opetussuunnitelmatyö

- Kyselyyn vastanneiden opetuksen järjestäjien paikalliset opetussuunnitelmat hyväksytyt pääosin toukokuun ja kesäkuun 2016 aikana
- Muutamia paikallisista opetussuunnitelmista hyväksytyt helmikuussa, maaliskuussa tai heinäkuussa sekä kymmenisen paikallista opetussuunnitelmaa huhtikuussa 2016
- Yksi paikallista opetussuunnitelmista hyväksytyt jo joulukuussa 2015
- Neljä paikallista opsia hyväksytyt elokuussa 2016 ja kolmen vastaajan mukaan paikallisia opetussuunnitelmia ei kyselyyn vastatessa vielä hyväksytyt

Paikallinen opetussuunnitelmatyö

- Paikallisista opetussuunnitelmista
 - 89 laadittu kuntien tai opetuksen järjestäjien yhteistyönä
 - 99 kunnan tai opetuksen järjestäjän omana työnä
- Paikallisiin opetussuunnitelmiin sisältyi
 - 49 opetussuunnitelmassa kuntien tai opetuksen järjestäjien yhteinen osio
 - 111 opetussuunnitelmassa kunta- tai opetuksen järjestäjäkohtainen osio
 - 28 opetussuunnitelmassa koulu- tai yksikkökohtainen osio

Arvioi, missä määrin opetussuunnitelman laatimiseen osallistuttiin tai miten perusteet liittyvät koulutuksen suunnitteluun paikallisesti	Keskiarvo	Keskihajonta
Opettajakunta osallistui ops-työhön.	4,5	0,7
Opetussuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi ovat osa opetuksen järjestäjän itsearviointia/arviointia	4,2	0,8
Ops kytkeytyy opetuksen järjestäjän strategiseen suunnitteluun	3,9	0,9
Oppilashuollon ammattihenkilöt osallistuivat ops-työhön.	3,6	0,9
Ops-työssä oli mukana muita koulun sidosryhmiä.	2,9	0,9
Huoltajat osallistuivat ops-työhön.	2,7	0,7
Oppilaat osallistuivat ops-työhön.	2,7	0,7

(5= erittäin paljon, 1= ei ollenkaan)

- Opetuksen järjestäjien mukaan opettajakunta osallistui Ops-työhön hyvin paljon. Opetuksen järjestäjien mielestä opetussuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi ovat suuressa määrin osa opetuksen järjestäjän itsearviointia/arviointia. Heidän mielestään Ops kytkeytyy melko paljon opetuksen järjestäjän strategiseen suunnitteluun. Opetuksen järjestäjien mukaan oppilashuollon ammattihenkilöt osallistuivat jonkin verran Ops-työhön ja Ops-työssä oli jonkin verran mukana muita koulun sidosryhmiä. Vastaajien mukaan sekä huoltajien että oppilaiden osallistuminen Ops-työhön jäi kuitenkin melko vähäiseksi

Paikallinen opetussuunnitelmatyö: Keskeisimmät seurannan ja arvioinnin kohteet

- Mitkä osa-alueet nousseet keskeisimmiksi seurannan ja arvioinnin kohteiksi uudistuksen myötä? Eniten mainintoja saivat:
 - Arviointi (47 mainintaa)
 - Monialaiset oppimiskokonaisuudet (26 mainintaa)
 - Koulujen toimintakulttuuri (sen muutos, kehittäminen ja arviointi) (22 mainintaa)
 - TVT-taitotasot/digitalisaatio (18 mainintaa)
 - Laaja-alainen osaaminen (13 mainintaa)
 - Oppilaiden (ja huoltajien) osallisuus (13 mainintaa)
 - Oppimisympäristöt (10 mainintaa)
 - Valinnaisten toteutuminen (8 mainintaa)
 - Lukuvuosisuunnitelman toteutuminen (7 mainintaa)
 - Oppilashuoltotyö (8 mainintaa)
 - Oppimisen ja koulunkäynnin tuki (7 mainintaa)

Paikallinen opetussuunnitelmatyö: Ohjausta ja tukea tarvitsevat osa-alueet

- Millä osa-alueilla lähivuosina tullaan tarvitsemaan ohjausta ja tukea uuden opetussuunnitelman toteuttamiseksi? Eniten mainintoja saivat:
 - Arviointi (64 mainintaa)
 - Digi/TVT-taidot (42 mainintaa)
 - Monialaiset oppimiskokonaisuudet (30 mainintaa)
 - Laaja-alainen osaaminen (22 mainintaa)
 - Toimintakulttuurin muutos (13 mainintaa)
 - Osallistaminen (11 mainintaa)
 - Myös opettajien koulutus mainittiin

Kokonaisarvio opetussuunnitelmauudistuksesta

Arvioika uudistusta kokonaisuutena seuraavien väittämien avulla.	Keskiarvo	Keskihajonta
Koulujen välinen yhteistyö lisääntyi.	3,3	0,7
Esi- ja perusopetuksen välinen yhteistyö lisääntyi.	3,1	0,8
Yhteistyö yli kuntarajojen lisääntyi.	3,0	1,0

(4= täysin samaa mieltä, 1= täysin eri mieltä)

- Opetuksen järjestäjät olivat osin sitä mieltä, että koulujen välinen yhteistyö, esi- ja perusopetuksen välinen yhteistyö sekä yhteistyö yli kuntarajojen lisääntyivät

Kokonaisarvio opetussuunnitelmauudistuksesta

Arvioikaa uudistusta kokonaisuutena seuraavien väittämien avulla.	Keskiarvo	Keskihajonta
Prosessi tuotti uusia pedagogisia oivalluksia.	3,3	0,6
Prosessi sitoutti opettajakuntaa yhteisiin päämääriin.	3,3	0,5
Prosessi innosti kouluja ja opettajia koulun kehittämiseen.	3,2	0,6
Prosessi vahvisti perusopetuksen tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta.	3,0	0,7

- Osittain samaa mieltä vastaajat olivat siitä, että prosessi tuotti uusia pedagogisia oivalluksia ja siitä että prosessi sitoutti opettajakuntaa yhteisiin päämääriin
- Osittain samaa mieltä vastaajat olivat myös siitä, että prosessi innosti kouluja ja opettajia koulun kehittämiseen ja siitä että prosessi vahvisti perusopetuksen tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta

Kokonaisarvio opetussuunnitelmauudistuksesta

Millaisen kouluarvosanan antaisit...	Keskiarvo
Uudistusprosessille kokonaisuutena?	7,9
Opetussuunnitelman perusteille asiakirjana?	8,0
Paikalliselle opetussuunnitelmaprosessille?	8,3

- Korkeimman keskiarvon (8,3) sai paikallinen opetussuunnitelmaprosessi
- Noin kahdeksan keskiarvon saivat kuitenkin myös sekä opetussuunnitelman perusteet asiakirjana että uudistusprosessi kokonaisuutena

Tulevaisuuden näkökulmat: perusteprosessin toteuttaminen jatkossa

- Perusteprosessi oli hyvä, tulevaisuudessakin prosessin toteutus voisi olla pitkälti samanlainen
- Prosessissa hyvää oli avoimuus ja kommentoitavuus
- Toivottiin, että tulevaisuudessa ops-prosesseissa käytettäisiin digitaalisuutta ja toimivia sähköisiä välineitä
- Parannusta resursseihin
- Opetushallituksen ohjeilta toivottiin selkeyttä ja johdonmukaisuutta
- Toivottiin perusteiden seuranta ja kehittämistä jatkuvasti palautteen perusteella
- Toivottiin, että seuraava uudistus toteutettaisiin pienissä osissa osio kerrallaan

Tulevaisuuden näkökulmat: perusteprosessin toteuttaminen jatkossa

- Toivottiin, että koulutus, tiedotus ja tuki paikalliseen työhön ajoissa eikä vasta silloin, kun työ jo tehty
- Enemmän tukimateriaaleja, joita prosessin toteuttajat voisivat hyödyntää työn eri vaiheissa
- Kentän ääntä olisi kuultava vahvasti
- Yhteistyön, yhteisen pohdinnan ja osallistavuuden lisääminen
- Mahdollisimman avoin vuoropuhelu tärkeää
- Aikataulutuksen kuntoon

Tulevaisuuden näkökulmat: opetussuunnitelman perusteiden kehittäminen

- Ensin saatava kokemusta uudesta opetussuunnitelmasta, jonka jälkeen helpompi havaita tulevia kehityskohteita
- Kehittämistä tapahduttava ennen kaikkea kuuntelemalla ja toteuttamalla kentältä tulevaa palautetta
- Paikalliselle painotukselle tarpeeksi tilaa
- Toisaalta toivomuksia asiakirjan viimeistelystä siten, että perusteet yhdenmukaisempia kuin tähän asti: perusteet tarkemmiksi ja selkeämmiksi, jotta kunnilla ei niin paljon tulkinnanvaraa

Tulevaisuuden näkökulmat: opetussuunnitelman perusteiden kehittäminen

- Siirtyminen vanhasta opetussuunnitelmasta uuteen ohjeistettava selkeämmin
- Oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokkaistamiselle selkeämmät ja keskitetyimmät ohjeet
- Perusteiden tekstimäärää olisi vähennettävä
- Olennainen normi perusteissa esiin ja vähemmän toistoa
- Perusteita tarkistettava ja tarkennettava ajoittain
- Sähköistä osaamista ja työkaluja toivottiin hyödynnettävän tulevaisuudessa enemmän

Havainnot paikallisista opetussuunnitelmista

Opetussuunnitelmien tarkastelu

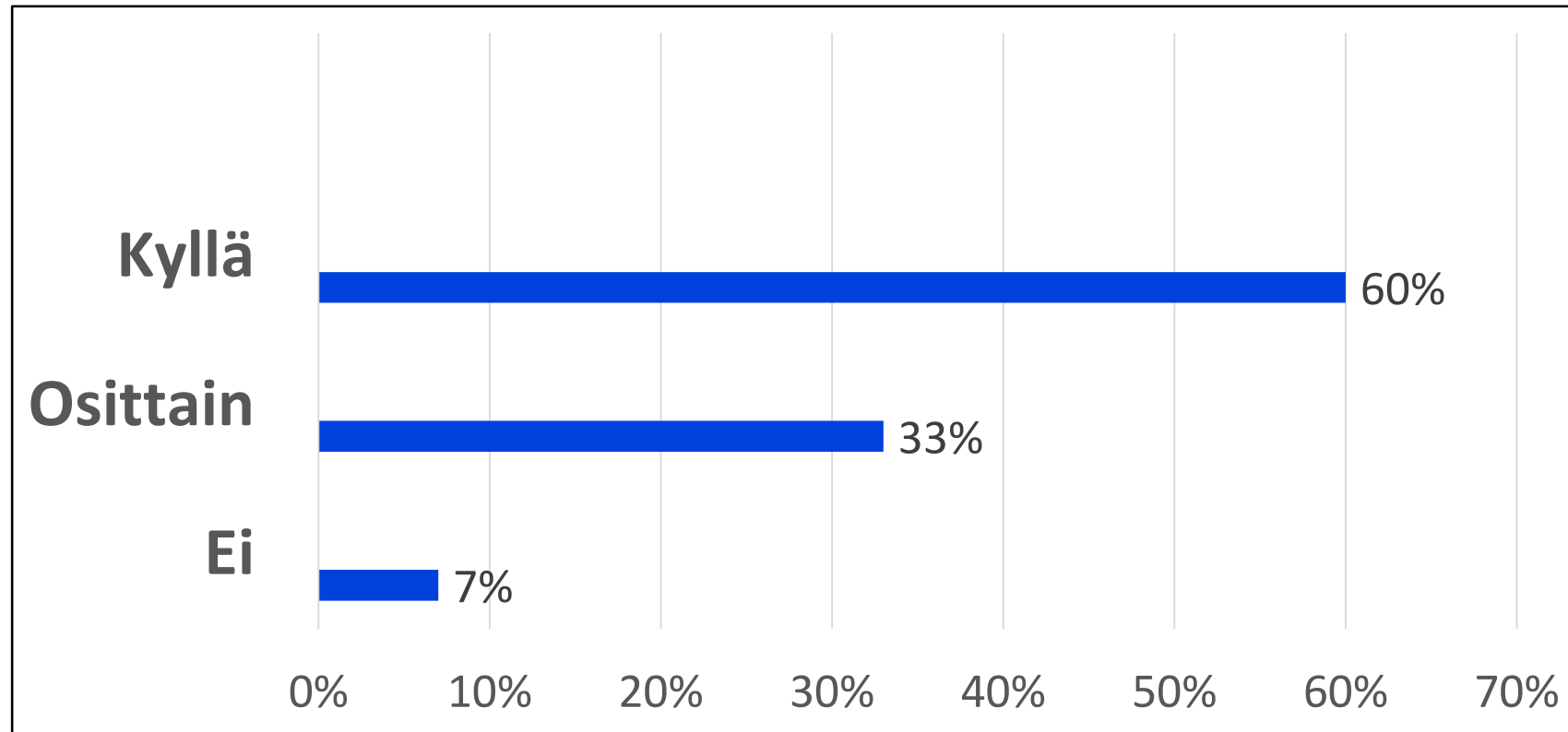
- Opetushallitus kävi läpi paikallisia esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmia satunnaisotannan perusteella
- Tavoitteena oli tarkastella, miten perusteiden keskeisimmät linjaukset ja uudistukset näkyvät paikallisissa opetussuunnitelmissa
- Otokseen kerättiin paikallisia opetussuunnitelmia 70 opetuksen järjestäjältä, jotta tarkastelu on valtakunnallisesti kattavaa

Otos

Perusopetus	määrä	%
Suomenkielisiä	63	90 %
Ruotsinkielisiä	7	10 %
Ala- + yläkoulu	38	54 %
Yhtenäiskoulu	32	46 %

Esiopetus	määrä	%
Suomenkielisiä	50	90 %
Ruotsinkielisiä	6	10 %

Ovatko yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet -osiot linjassa esiopetuksen ops-perusteiden kanssa?

Yleiset osat perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Yhteisten osien osalta analysoitiin laaja-alaisen osaamisen osuus, toimintakulttuurin linjaukset, monialaiset oppimiskokonaisuudet, yhteistyö, oppimisen arviointi, kieli- ja kulttuuriryhmien opetus, oppilashuolto sekä oppimisen ja koulun käynnin tuen osuus.
- Lisäksi käytiin läpi paikalliset tuntijaot sekä valinnaisuus paikallisissa opetussuunnitelmissa.
- Kaikkien osa-alueiden osalta tarkasteltiin, ovatko ne määritelty perusteiden mukaisesti, ja mikäli eivät, miltä osin poikkeavat opetussuunnitelman perusteista. Lisäksi nostettiin esiin mahdollisia hyviä malleja tai piirteitä.

Yleiset osat perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Laaja-alainen osaaminen, toimintakulttuuri ja yhteistyön toteuttaminen suurelta osin perusteiden mukaisesti kuvattuja
- Paikallisia painotuksia selkeästi esillä em. osuuksissa (vrt. paikallisen työstämisen puuttuminen monilta osin)
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet määritellään pääsääntöisesti koulujen lukuvuosittaisissa suunnitelmissa
- Kunnan opetussuunnitelmassa ei juurikaan kuvauksia monialaisista oppimiskokonaisuuksista
- Paikallisista tuntijaoista asetuksen mukaisia oli lähes kaikki

Yleiset osat perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Heikoimmin paikallisiin opseihin on kirjattu oppimisen ja koulunkäynnin tuen osuus
- Myös oppilashuollon osuuksissa näyttää olevan runsaasti virheellisyyksiä
- Valinnaisuuden kuvaukset sisältävät myös poikkeamia suhteessa perusteisiin – valinnaisuudesta tehty jo perustemuutos 4/2017

Arviointi perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Päähavaintoja:
 - Työskentelyn arvioinnin periaatteissa on epäselvyyttä – miten arvioidaan osana oppiaineita?
 - Oppimisen aikainen (formatiivinen) ja osaamisen (summatiivinen) arviointi sekoittuvat toisiinsa periaatteiden ja ajankohtien osalta
 - Arvioinnin monipuolisuus on tulkittu eri tavoin – osassa kuntia ratkaisut vaikuttavat työläiltä ja aikaavieviltä
 - Osa arvioinnin periaatteista linjataan lukuvuosisuunnitelmassa (mm. välitodistukset, vuosiluokalta siirtymiseen ja luokalle jättämiseen liittyvät käytännöt, ehtojen suorittaminen)

Arviointi perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Alimmilla vuosiluokilla lukuvuosiarviointi annetaan vain osasta oppiaineita (useimmiten AI ja MA), vaikka arvio tulisi antaa kaikista oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvista aineista
- Numeroarvioinnin ja sanallisen arvioinnin ajankohdat vaihtelevat eri kunnissa
- Pääsääntöisesti numeroarviointi otetaan käyttöön 4. tai 5. luokalta (87% kunnista), mutta on kuntia, joissa vielä 7. luokan lukuvuositoldistus annetaan sanallisena
- Itsearviointikäytännöt vaihtelevat ja sekoittuvat opettajan arviointivelvoitteeseen: paikoin lukuvuositoldistukseen sisältyy oppilaan itsearviointia

Arviointi perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Käyttäytymisen arviointikriteerit määritelty paikallisesti
 - Näihin panostettu huomattavasti, jokainen kunta tehnyt omanlaisensa
 - Osana käyttäytymistä arvioidaan oppilaan oppimistaitoja, vuorovaikutustaitoja, rehellisyyttä, luotettavuutta, empatiaa
- Numeroarvioinnin kriteereitä määritelty paikallisesti
 - osaamistasoja eri arvosanoille oppiaineittain (etenkin arvosanoille 5 ja 6)
 - oppiaineille yhteisinä arvosanakriteeristöinä
- Arvioinnin lukuvuosittaiset aikataulut (vuosikellot) selkeyttävinä malleina
- Arviointikeskustelut laajasti käytössä

Oppiaineet perusopetuksen paikallisissa opseissa

- Tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain määritelty keskimäärin 70 % opetussuunnitelmista
- Paikalliset tavoitteet ja sisällöt oppiaineissa eri vuosiluokilla vaihtelevat suuresti kunnittain
- Oppiaineet varsin erilaisia myös yhden opetussuunnitelman sisällä
- Laaja-alainen osaaminen näkyy oppiaineissa pääosin perusteista otettujen taulukoiden muodossa koodeina
- Mainintoja oppiaineiden välisestä yhteistyöstä tai monialaisista oppimiskokonaisuuksista kaiken kaikkiaan vähän
- Selkeimmin uudistettu äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan opetussuunnitelmia
- Puutteita eniten uskonnon, elämäntiedon, historian ja yhteiskuntaopin osuuksissa